

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران

معاونت پژوهش

استان تهران شهر تهران مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام حسن مجتبی (علیه السلام)

عنوان:

**حکم اسقاط جنین از منظر مذاهب خصمه
باتوجه به دستاوردهای علم پزشکی نوین
در هستی‌شناسی جنین**

استاد راهنما

حجت الاسلام والمسلمین آقای جمشیدی

نگارنده

نسیبه خدامرادی

سال تدوین

۱۴۰۳

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتُّقَى وَالْعِفَافُ وَالْغِنَى وَالْعَمَلَ بِمَا تُحِبُّ وَتَرْضَى؛
خدایا! از تو می‌خواهم هدایت و تقوا را، عفاف و بی‌نیازی را، و عمل به آنچه
که تو دوست داری و می‌پسندی.

بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۳۲۹

تقدیم

اگر این مختصر را ارزشی است:
با نهایت خضوع تقدیم می‌کنم به پیشگاه سیده‌النساء العالمین، سرور زنان دو عالم،
حضرت زهرا (سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا)
به پدر و مادر مهربانم، به خاطر همه‌ی تلاش‌های محبت‌آمیزی که در دوران مختلف
زندگی‌ام انجام داده‌اند.
به همسر عزیزم که در تمام مقاطع زندگی خصوصاً تحصیل همراه و همگام من بود.
به دختر زیبایم زهرا، که بهترین هدیه‌ی پروردگار برای من است.

تقدیر و تشکر

اکنون که به مدد و لطف الهی و راهنمایی‌های اساتید بزرگ موفق به پایان رساندن این رساله شده‌ام وظیفه‌ی خود می‌دانم که نهایت سپاسگزاری را از تمامی عزیزانی که در این راه به من کمک کرده‌اند را به عمل آورم،

در آغاز از استاد عزیز و گرامیم سرکارخانم دکتر خلیلی تقدیر و تشکر می‌کنم، لیکن ایشان بنده را در اتمام این رساله تنها گذاشتند و روحشان آسمانی و جاودانه شد.

سپس از استاد بزرگوارم جناب آقای حجت‌الاسلام دکتر جمشیدی کمال تشکر را دارم که قبول زحمت نموده و در اتمام این رساله بنده را یاری و راهنمایی فرمودند.

و در آخر از داوران گرامی که زحمت داوری و تصحیح این پایان‌نامه را به عهده داشتند کمال تشکر را دارم.

خالصانه از مؤسس محترم - مدیریت محترم - معاون و همکاران در آموزش و پژوهش مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام حسن مجتبی (علیه‌السلام) تقدیر و تشکر می‌کنم.

— می خواهیم زنده بمانم —

جستجوی ولوج روح در قرآن کریم

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَ نَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ (الحجر، ۲۹) (ص، ۷۲)

ثُمَّ سَوَّاهُ وَ نَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَ جَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَ الْأَبْصَارَ وَ الْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ (السجده، ۹)

ثُمَّ كَانَ عِلْقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّى (القيامة، ۳۸)

وَ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ، ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْقَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ، ثُمَّ خَلَقْنَا النَّطْفَةَ عِلْقَةً فَخَلَقْنَا الْعِلْقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ (المؤمنون، ۱۲ تا ۱۴)

امکان ولوج قبل از ۴ ماهگی – بخش اول

- در اقوال جمع کثیری از فقها از جمله شیخ انصاری (رحمهم الله)، حرکت‌های اختیاری جنین، به عنوان اماره‌ای بر ولوج روح در نظر گرفته شده و امکان ولوج روح در دو ماهگی و کمتر مطرح شده. عبارت مرحوم شیخ چنین است: «و کانه مبني علی ما يظهر من النبوی المحکی انه اذا بقى اربعة اشهر ينفخ فيه الروح و تشير اليه بعض الروایات فی ديه الجنين الا ان المحکی عن الأطباء ولوج الروح قبل ذلك حتى انه حکى عنهم أماكنه لتمام شهرين ... بل يتحقق فی شهر» (شیخ مرتضی انصاری، کتاب الطهارة، ج ۲، ص ۳۱۸)
- برخی همچون مرحوم فاضل هندی، تجربه را مؤثر در اثبات ولوج روح دانسته اند: يجب علی کل مسلم ... تغسیل الميت المسلم ... و ان کان سقطا له أربعة أشهر بشهادة التجربة بحیاته، و نحو قول الصادق علیه السلام فی خبر زرارة: السقط إذا تم له أربعة أشهر غسل (وسائل الشیعة، ج ۲، ص ۶۹۶ ب ۱۲ من ابواب غسل الميت ج ۴) (کشف اللثام و الابهام عن قواعد الاحکام، ج ۲، ص: ۲۰۴)
- مرحوم حر عاملی، اختلاف در روایات از حیث زمان ولوج روح را حمل بر اختلاف بین جنین‌ها نموده‌اند: أقول: یمكن حمل التقدیرین علی اختلاف أحوال الجنّة (وسائل الشیعة، ج ۷، ص: ۱۴۲)

امکان ولوج قبل از ۴ ماهگی – بخش دوم

- مرحوم همدانی، امکان ولوج روح قبل چهارماهگی را وارد دانسته و در صورت استواء عرفی خلقت قبل از چهارماهگی، احتیاط در این خصوص را لازم دانسته‌اند: هذه الروایات- بحسب الظاهر- جاریه مجری الغالب، فیمكن تحقق الاستواء قبل إكمال الأربعة أو بعد انقضائها بأيام ... لكن مع ذلك كله لو فرض استواء خلقتة عرفا قبل تمام الأربعة أشهر، لا ینبغي ترك الاحتیاط فیہ. (مصباح الفقیه، ج ۵، ص: ۱۵۴)
- در روایتی از امام صادق (ع) نیز استواء خلقت (جسم و بدن)، ملاکی برای وجوب غسل و کفن دانسته شده است: زُرْعَةُ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ السَّقَطِ إِذَا اسْتَوَتْ خَلْقَتُهُ- يَجِبُ عَلَيْهِ الْغُسْلُ وَ اللَّحْدُ وَ الْكَفْنُ قَالَ نَعَمْ- كُلُّ ذَلِكَ يَجِبُ عَلَيْهِ إِذَا اسْتَوَى. (وسائل الشیعة، ج ۲، ص: ۵۰۲)
- از سوی دیگر بنا بر گزارشات علم تجربی جنین‌شناسی و مشاهدات تجربی سونوگرافی، در هفته هشتم (کمتر از دو ماهگی) بعد از لقاح، استخوان‌های جنین تشکیل شده و بر روی آنها گوشت پوشانیده شده و جنین، انسانی میثاقوری و کامل از اجزا و اندام است و دارای حرکات ارادی و اختیاری می‌باشد هرچند ضربه‌های وارد شده وی به دیواره رحم، آن قدر قدرت ندارد که قابل لمس باشد.

امکان ولوج قبل از ۴ ماهگی - بخش سوم

استفتا از حضرت آیت الله مکارم شیرازی

پرسش : با توجه به اینکه حکم سقط بعد از ولوج روح و قبل از آن متفاوت می باشد، لطفاً بفرمایید که ولوج روح چه زمانی است؟

پاسخ : هنگامی است که بچه در شکم مادر به حرکت در می آید، که معمولاً در حدود چهار ماهگی است. (makarem.ir - استفتا شماره 262509)

بعد از اینکه محضر شریف ایشان عرض شد که حرکت جنین در دو ماهگی هم قابل مشاهده از طریق ابزارهای پزشکی است، فرمودند که هر زمان حرکت دیده شد، در حکم ولوج روح است.

جوابه نابت شود درد و ماهگی اندک کامل است و جنین و حرکت هر چند ضعیف دارد. امکان جنین چهار ماهه جاری می شود.

۹۹۰۶۰۲۲
۶۵۰۸۰۸

سکالین
تاسو

حدود دو ماه (۹ هفته لقاح و ۱۱ هفته پزشکی)

اندکی کمتر از دو ماه (۸ هفته لقاح و ۱۰ هفته پزشکی)

حدود دو و نیم ماه (۱۱ هفته لقاح و ۱۳ هفته پزشکی)

حدود دو ماه و یک هفته (۱۰ هفته لقاح و ۱۲ هفته پزشکی)

کمی کمتر از سه ماه (۱۲ هفته لقاح و ۱۴ هفته پزشکی)

کمی کمتر از سه ماه (۱۲ هفته لقاح و ۱۴ هفته پزشکی)

دستان و پاهاى جنین کمی کمتر از سه ماه
(۱۲ هفته لقاح و ۱۴ هفته پزشکی)

حدود سه و نیم ماه (۱۵ هفته لقاح و ۱۷ هفته پزشکی)

I

حدود سه ماه (۱۳ هفته لقاح و ۱۵ هفته پزشکی)

حدود چهار ماه (۱۷ هفته لقاح و ۱۹ هفته پزشکی)

حدود چهار ماه (۱۷ هفته لقاح و ۱۹ هفته پزشکی)